

# Spis treści

Zw i ń

## **Wykaz skrótów 15**

## **Wstęp 19**

## **Rozdział I**

### **Początki, zakres i zadania kryminalistyki 21**

1. Krótki zarys dziejów kryminalistyki 21
2. Definicja i zakres kryminalistyki 24
3. Funkcje i zasady kryminalistyki 27
4. Etyka w kryminalistyce 30

## **Rozdział II**

### **Ślady kryminalistyczne 35**

1. Pojęcie śladu kryminalistycznego 35
2. Klasyfikacja śladów kryminalistycznych 37
  - 2.1. Ślady materialne 38
  - 2.2. Ślady zjawiskowe 40
  - 2.3. Ślady cyfrowe 40
  - 2.4. Ślady idealne 41
  - 2.5. Inne klasyfikacje śladów 42
3. Ujawnianie (wykrywanie) śladów kryminalistycznych 43
4. Zabezpieczanie formalnoprocesowe śladów kryminalistycznych 44
5. Zabezpieczanie techniczne śladów kryminalistycznych 46
6. Funkcje śladów kryminalistycznych 48

## **Rozdział III**

### **Ekspertyza kryminalistyczna 51**

1. Podstawowe zagadnienia ekspertyzy kryminalistycznej 51
  - 1.1. Czynności badawcze 53
  - 1.2. Wiadomości specjalne 53
  - 1.3. Biegły 54

- 1.4. Organ procesowy 56
- 1.5. Opinia – sprawozdanie i wnioski 57
- 1.6. Opinia jako dowód w procesie 59
- 1.7. Okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy 60
- 2. Rodzaje ekspertyz 60
- 3. Ogólna problematyka badań kryminalistycznych – identyfikacja kryminalistyczna 67
- 4. Problem kategoriowej identyfikacji indywidualnej 73

## **Rozdział IV**

### **Dowód w postępowaniu karnym 81**

- 1. Rodzaje dowodów 81
- 2. Kryminalistyczna ocena czynności dowodowych 83
- 3. Dopuszczalność dowodów naukowych 86
- 4. Dowód poszlakowy 89
- 5. Paradygmaty kryminalistyki 91
- 6. Subiektywizm i obiektywizm badań kryminalistycznych 94
- 7. Efekt CSI 95
- 8. Współczesne metody dowodzenia 98
  - 8.1. Audyt śledczy 99
  - 8.2. Legal compliance 100

## **Rozdział V**

### **Reakcja na zawiadomienie o przestępstwie 103**

- 1. Źródła pierwszych informacji o zdarzeniu 103
- 2. Pościg 106
- 3. Poszukiwania 108
- 4. Zasadzki i pułapki kryminalistyczne 109
- 5. Ujęcie i zatrzymanie osoby 114

## **Rozdział VI**

### **Metody wspomagające proces wykrywczy 117**

- 1. Wykorzystanie psa służbowego 117
- 2. Profilowanie kryminalistyczne 120
- 3. Niekonwencjonalne źródła informacji 126

## **Rozdział VII**

## **Czynności operacyjno-rozpoznawcze 133**

1. Pojęcie, cele i podstawy prawne 133
2. Zasady, formy i metody pracy operacyjnej 136
3. Obserwacja 138
4. Wywiad 139
5. Współpraca z osobowymi źródłami informacji 139
6. Kombinacja operacyjna 141
7. Kontrola operacyjna 141
8. Zakup kontrolowany 142
9. Przesyłka niejawnie nadzorowana 143
10. Analiza kryminalna 144

## **Rozdział VIII**

### **Planowanie postępowania przygotowawczego. Wersje kryminalistyczne 151**

1. Plan postępowania przygotowawczego 151
2. Zasady tworzenia i weryfikowania wersji kryminalistycznych 154

## **Rozdział IX**

### **Podstawy psychologii zeznań 159**

1. Proces formowania się zeznań 159
2. Etapy formowania się zeznań 163
3. Wpływ czynników obiektywnych i subiektywnych na proces formowania się zeznań 169
4. Przyczyny i rodzaje błędów w zeznaniach 173

## **Rozdział X**

### **Przesłuchanie 179**

1. Zasady ogólne 179
2. Przesłuchanie świadka 182
3. Przesłuchanie podejrzanego 191

## **Rozdział XI**

### **Przesłuchania szczególne 199**

1. Przesłuchanie biegłego 199
2. Przesłuchanie dziecka 202
3. Przesłuchanie osób w podeszłym wieku 207
4. Przesłuchanie osób w ciężkim stanie zdrowia 208

## 5. Konfrontacja 211

### **Rozdział XII**

#### **Metody oceny zeznań i wyjaśnień 215**

1. Badanie prawdziwości i szczerości wypowiedzi 215
2. Badania wariograficzne i ich dopuszczalność 222
3. Psychologiczny analizator stresu 227
4. Hipnoza 229
5. Narkoanaliza 233
6. Termowizja 234

### **Rozdział XIII**

#### **Inne czynności procesowo-kryminalistyczne 237**

1. Okazanie 237
2. Przeszukanie 244
3. Wizja lokalna 249
4. Eksperyment dowodowy 250

### **Rozdział XIV**

#### **Oględziny 255**

1. Oględziny jako czynność procesowo-kryminalistyczna 255
2. Cele i zadania oględzin 257
3. Organizacja oględzin miejsca zdarzenia 260
4. Metody prowadzenia oględzin miejsca zdarzenia 262
5. Etapy oględzin miejsca zdarzenia 264
  - 5.1. Etap przygotowawczy – czynności poprzedzające właściwe oględziny miejsca zdarzenia 264
  - 5.2. Etap zasadniczy – oględziny właściwe 266
  - 5.3. Etap końcowy oględzin 268
6. Oględziny zewnętrzne zwłok oraz oględziny osoby (ciała) i rzeczy 269
  - 6.1. Oględziny zwłok 269
  - 6.2. Oględziny osoby 273
  - 6.3. Oględziny rzeczy 274
7. Podstawowe zasady dokonywania oględzin 275
8. Wyposażenie techniczne wykorzystywane w trakcie oględzin 279
9. Dokumentowanie oględzin 284

- 9.1. Protokół oględzin 284
- 9.2. Zabezpieczenie techniczne i procesowe śladów ujawnionych podczas oględzin 286
- 9.3. Dokumentacja fotograficzna 287
- 9.4. Skanowanie 3D 293
- 9.5. Szkice i plany kryminalistyczne 294
- 10. Wykorzystanie wyników oględzin w postępowaniu przygotowawczym 299
- 11. Najczęstsze błędy w oględzinach 300

## **Rozdział XV**

### **Antropometryczne metody identyfikacji człowieka 305**

- 1. Portret pamięciowy 305
  - 1.1. Rys historyczny 305
  - 1.2. Komputerowy portret obrazowy 309
- 2. Identyfikacja osób na podstawie fotografii 316
- 3. Odtwarzanie wizerunku osób na podstawie czaszki 317
- 4. Inne metody identyfikacji zwłok 322

## **Rozdział XVI**

### **Daktyloskopia 325**

- 1. Podstawy daktyloskopii 325
- 2. Morfologia linii papilarnych 326
- 3. Ujawnianie śladów linii papilarnych 332
  - 3.1. Rodzaje śladów linii papilarnych 332
  - 3.2. Metody ujawniania i zabezpieczania śladów linii papilarnych 333
- 4. Daktyloskopowanie 347
  - 4.1. Podstawy prawne daktyloskopowania 347
  - 4.2. Daktyloskopowanie osób 349
  - 4.3. Daktyloskopowanie zwłok 354
- 5. Identyfikacja daktyloskopijna 355
  - 5.1. Registratury daktyloskopijne 355
  - 5.2. Funkcjonowanie systemów AFIS 356
  - 5.3. AFIS w Polsce 358
  - 5.4. Ekspertyza daktyloskopijna 361
    - 5.4.1. Informacje ogólne 361
    - 5.4.2. Standardy identyfikacji daktyloskopijnej 361
    - 5.4.3. Ocena wieku śladów daktyloskopijnych 364

## **Rozdział XVII**

### **Inne metody identyfikacji dermatoskopijnej oraz odontoskopia 367**

1. Cheiloskopia 367
  - 1.1. Podstawy biologiczne identyfikacji cheiloskopijnej 367
  - 1.2. Pobieranie materiału porównawczego do identyfikacji cheiloskopijnej 370
  - 1.3. Ekspertyza cheiloskopijna 372
2. Otokopia 372
  - 2.1. Biologiczne podstawy otoskopii 374
  - 2.2. Pobieranie materiału porównawczego do identyfikacji otoskopijnej 376
  - 2.3. Ekspertyza otoskopijna 377
3. Odontoskopia 377
  - 3.1. Budowa zębów człowieka 378
  - 3.2. Rodzaje śladów zębów 379
  - 3.3. Zabezpieczanie śladów zębów 382
  - 3.4. Ekspertyza odontoskopijna 383
4. Gantiskopia 385
  - 4.1. Rodzaje śladów rękawiczek 385
  - 4.2. Pobieranie materiału porównawczego do badań gantiskopijnych 389
  - 4.3. Ekspertyza gantiskopijna 390

## **Rozdział XVIII**

### **Badania biologiczne 391**

1. Pojęcie i rodzaje śladów biologicznych 391
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów biologicznych 394
  - 2.1. Uwagi ogólne 394
  - 2.2. Ujawnianie i zabezpieczanie plam krwawych 395
  - 2.3. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów śliny 396
  - 2.4. Ujawnianie i zabezpieczanie włosów 396
  - 2.5. Zabezpieczanie śladów biologicznych spod paznokci 397
  - 2.6. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów biologicznych w przypadku zgwałcenia 397
  - 2.7. Ujawnianie i zabezpieczanie innych śladów biologicznych 398
3. Rekonstrukcja przebiegu zdarzenia na podstawie śladów krwi 398
4. Klasyczne badania śladów biologicznych 404
5. Badania DNA 405
6. Baza danych DNA 412

- 6.1. Podstawy prawne 412
- 6.2. Struktura i funkcjonowanie bazy danych DNA 413

## **Rozdział XIX**

### **Entomologia sądowa 417**

- 1. Pojęcie i zakres badań 417
- 2. Rys historyczny 418
- 3. Owady 419
- 4. Ślady entomologiczne 421
- 5. Metody szacowania czasu zgonu 421
  - 5.1. Metoda rozwojowa 421
  - 5.2. Metoda sukcesyjna 422
- 6. Ekspertyza entomologiczna 423

## **Rozdział XX**

### **Osmologia 425**

- 1. Pojęcie i charakterystyka śladów zapachowych 425
- 2. Zabezpieczanie śladów zapachowych 426
- 3. Pobieranie materiału porównawczego do badań osmologicznych 432
- 4. Pobieranie materiałów kontrolnych i uzupełniających 435
- 5. Badania śladów zapachowych – ekspertyza osmologiczna 435
- 6. Podstawowe pojęcia z zakresu badań osmologicznych 440

## **Rozdział XXI**

### **Badania dokumentów 443**

- 1. Pojęcie i rodzaje dokumentów 443
- 2. Zabezpieczanie dokumentów jako śladów kryminalistycznych 447
- 3. Badania pisma maszynowego 450
- 4. Badania odbitek i odcisków pieczętek 455
- 5. Badania wydruków komputerowych 458
- 6. Nowe technologie w badaniach dokumentów 462
- 7. Badania chronologii zapisów (wieku względnego) 467
- 8. Badania wieku bezwzględnego pisma 470
- 9. Techniczne badania dokumentów i zabezpieczenia antyfałszerskie 471
- 10. Przygotowanie materiału porównawczego do badań technicznych dokumentów i zapisów drukowanych 476

## **Rozdział XXII**

### **Badania pisma ręcznego i podpisów 481**

1. Właściwości pisma ręcznego 481
2. Badania identyfikacyjne pisma ręcznego 483
3. Ewolucja metod badań identyfikacyjnych pisma ręcznego 485
  - 3.1. Metoda kaligraficzna 485
  - 3.2. Metoda sygnalityczna 486
  - 3.3. Metoda grafologiczna 488
  - 3.4. Metody grafometryczne 488
  - 3.5. Metody eksperymentalne 492
4. Metoda graficzno-porównawcza badań pisma ręcznego 493
5. Badania pismoznawcze kopii dokumentów 500
6. Grafologia a ekspertyza pismoznawcza 503
7. Badania podpisów 509
  - 7.1. Pojęcie i rodzaje podpisów 509
  - 7.2. Rodzaje fałszerstw podpisów 510
  - 7.3. Metodyka badań podpisów 517
8. Badania wieku podpisów (zapisów) na podstawie analizy cech graficznych 521
9. Badania elektronicznych podpisów i zapisów ręcznych (biometrycznych) 521
10. Zastosowanie metod komputerowych w ekspertyzie pismoznawczej 523
  - 10.1. Uwagi ogólne – problem obiektywizacji badań pismoznawczych 523
  - 10.2. Globalgraf 525
  - 10.3. Edytor i inne programy 536
11. Katalog cech pisma ręcznego z uwzględnieniem parametrów wyznaczanych w programach komputerowych 538
12. Materiał porównawczy do badań pisma ręcznego i podpisów 543
  - 12.1. Materiał porównawczy do klasycznych badań pisma ręcznego i podpisów 543
  - 12.2. Materiał porównawczy do badań elektronicznych zapisów ręcznych 547
  - 12.3. Niestandardowe techniki pobierania materiału porównawczego 547

## **Rozdział XXIII**

### **Fonoskopia 551**

1. Pojęcie i zakres badań fonoskopijnych 551
2. Zabezpieczanie materiału do badań fonoskopijnych 561
3. Przygotowanie materiału porównawczego do badań fonoskopijnych 562

## **Rozdział XXIV**

### **Mechanoskopia 567**

1. Pojęcie i zakres badań mechoskopijnych 567
2. Ślady mechoskopijne 572
3. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów mechoskopijnych 576
4. Pobieranie materiału porównawczego 580
5. Identyfikacja mechoskopijna, rodzaje badań 582
6. Funkcja informacyjna śladów mechoskopijnych 586

## **Rozdział XXV**

### **Badania broni palnej 589**

1. Pojęcie broni palnej 589
2. Rodzaje broni palnej 594
3. Pojęcie, rodzaje i budowa amunicji 602
4. Budowa i zasady działania broni palnej 607
5. Ślady użycia broni palnej i ich kryminalistyczne znaczenie 609
  - 5.1. Ślady na ostrzelanej powierzchni 609
  - 5.2. Ślady na elementach naboju 616
  - 5.3. Broń palna jako ślad i ślady na tej broni 622
  - 5.4. Ślady na osobie strzelającej 622
6. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów użycia broni palnej 626
  - 6.1. Zabezpieczanie broni i śladów jej użycia 626
  - 6.2. Zabezpieczanie śladów GSR 628
7. Pobieranie materiału porównawczego 634
8. Podstawowy zakres kryminalistycznych badań broni palnej 634
9. Kartoteki i zbiory broni palnej oraz amunicji 635

## **Rozdział XXVI**

### **Traseologia 639**

1. Rodzaje śladów obuwia 639
2. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów obuwia 641
  - 2.1. Fotografowanie 641
  - 2.2. Wykonywanie odlewów 642
  - 2.3. Przenoszenie na folię 643
  - 2.4. Wykorzystanie metody elektrostatycznej 643

- 2.5. Zabezpieczanie wraz z podłożem 644
- 3. Ślady pojazdów i zwierząt 644
- 4. Pobieranie materiału porównawczego 646
- 5. Ekspertyza traseologiczna 646

## **Rozdział XXVII**

### **Badania fizykochemiczne 653**

- 1. Rodzaje śladów fizykochemicznych 653
  - 1.1. Środki odurzające i psychotropowe (narkotyki) 653
  - 1.2. Włókna i wyroby włókiennicze 659
  - 1.3. Wyroby lakiernicze 660
  - 1.4. Tworzywa sztuczne i gumy 660
  - 1.5. Metale 661
  - 1.6. Szkło 661
  - 1.7. Gleba 661
  - 1.8. Inne materiały i substancje 661
  - 1.9. Mikroślady 662
- 2. Fizykochemiczne badanie wybranych miejsc zdarzeń 662
  - 2.1. Wybuchy 662
  - 2.2. Pożary 664
  - 2.3. Wypadki drogowe 665
  - 2.4. Zatrucia 666
- 3. Zabezpieczanie śladów fizykochemicznych 666
- 4. Fizykochemiczne metody badań 667
  - 4.1. Klasyczna analiza chemiczna 667
  - 4.2. Chromatografia 668
  - 4.3. Spektroskopia w podczerwieni 669
  - 4.4. Spektrofotometria w nadfiolecie i świetle widzialnym (UV-Vis) 669
  - 4.5. Fluorescencja rentgenowska (XRF) 669
  - 4.6. Spektrometria mas 670
  - 4.7. Spektralna analiza emisyjna 670
  - 4.8. Inne metody 671

## **Rozdział XXVIII**

### **Fotografia kryminalistyczna 673**

- 1. Rys historyczny 673

2. Rodzaje fotografii kryminalistycznej 675

3. Techniki wideo 691

## **Rozdział XXIX**

### **Informatyka kryminalistyczna 695**

1. Pojęcie i zakres informatyki kryminalistycznej 695

2. Zabezpieczenie materiału do badań 698

3. Badania identyfikacyjne 701

## **Rozdział XXX**

### **Kryminalistyczne bazy danych 703**

1. Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych 703

2. Krajowy System Informacyjny Policji 705

3. Automatyczny System Identyfikacji Daktyloskopijnej 706

4. Baza danych DNA 707

5. Inne bazy 708

## **Bibliografia 711**